

Keittiölle piti löytää koti

Henna Lintunen
restauroinnin arthenomi (AMK)

Restauroija Riikka Nevala löysi keittiön ennen kotia. Ystävänsä vinkistä hän tutustui nettihuutokaupan myynti-ilmoitukseen ja innostui näkemästään: tarjolla oli 1950-luvun puurunkoinen keittiökaapisto pyörivine maustehyllyineen ja lusikkalaatikoineen. Riikalle selvisi, että kalusto oli peräisin talosta, joka sijaitsee hänen syntymäpaikkakunnallaan Pohjanmaalla. Hän kertookin usein kulkeneensa talon ohitse sitä ihailen. Se on paikallisen rakennusurakoitsijan itselleen suunnittelema ja rakentama 1950-luvun rapattu omakotitalo. Rakennuksen suurten linjojen ryhdikäs toteutus ylittää myös keittiökaluksen pieniin ja hienoihin yksityiskohtiin. Rakennusrestauroija asui vielä kerrostalossa, mutta ei malttanut päästää keittiötä käsistään, vaan sopi kaupoista ja päätyi 6-osaisen kaapistomistajaksi.

Tyypillinen 1950-lukulainen

Kalusto on hyvä esimerkki 1940- ja 1950-lukujen keittiön ihanteesta. Sen mukaan keittiön yksiköihin kuuluvat ylhäällä puurituloin varustettu kuivauskaappi, nurkkakaappiin sijoitettu karusellihylly ja iso liukuovellinen kaappi. Alhaalla kulmassa on tiskiallas, kippikaappi puulaatikkona, vetolaatikosto ja esiintaittava silityslauta. Runko on umpipuuta, ovet vaneria ja yläkaappien liukuovet kovalevyä. Olennaista tämän aikakauden keittiöille on hyväksi havaittujen, toimivien ratkaisujen yhdistäminen uudempiin ideoihin. Tähän aikaan kalusteita mitoitettiin massatuotantoon ja lisäksi tehtiin mallipiirustuksia kotipuuseppien valmistettaviksi. Kaappien värikerrokset ovat myös aikakaudelle tyypillisiä. Pienen raaputtelun ja hionnan jälkeen vanhimmaksi maalipinnaksi paljastui vaalea pellavaöljyväli, myöhemmät värikerrokset mm. kahvoissa olivat vahvaa keltaista ja oranssia. Sokkeliosasta löytyi turkoosia ja harmaata.

Irrrottamista, säilyttämistä ja suunnittelua

Kaluston irrottaminen sujui helposti, sillä kaapisto ei ollut kiinteästi seinään rakennettu. Alakaapit seisoivat omilla jaloillaan, ja yläkaapit oli nostettu ruuvien ja koukkujen varaan seinälle. Useiden irrallisten yksiköiden ansiosta purkaminen oli helppoa ja siistiä. Riikan vanhemmat antoivat säilyttää kalustoa kuivassa ulkovarastossa, jossa ilma pääsi hyvin kiertämään osien välissä. Osa kaapistosta oli ennen myyntiä ollut jonkin aikaa varastoituna pihalle ja ne kalusteet olivat ehtineet hieman vaurioitua. Kaapisto ehti olla varastossa noin kahdeksan kuukautta, kunnes uusi omistaja löysi sille sopivan kodin. 1950-luvulla rakennetun rintamamiestalon keittiön alkuperäinen kalustus oli vaihdettu 1960–1970-lukujen vaihteessa lastulevykaappeihin; ainoastaan kiinteät komerot sekä tuuletusventtiilillä varustettu kylmäkaappi olivat vanhasta jäljellä.

Kalusteiden sijoittelun lähtökohdaksi otettiin olemassa olevat kiinteät kaapit, hormi sekä vesipiste. Myös keittiön ikkunat ja ovet määrittivät sijoittelua. Koska kalusto oli kulmaan sopiva, suurin osa kaapeista sijoitettiin ikkunaseinille, jolloin yläkaappeja saatiin hyödynnettyä keittiön ainoassa vapaassa nurkassa. Vesipiste säilyi entisellä paikallaan muurin vieressä. Riikan mukaan vanha kalusto sopi erittäin hyvin haasteelliseen tilaan; matalat ikkunat ja olemassa olevat rakenteet eivät olisi edes mahdollistaneet standardimitoitettua uuden keittiön hankkimista. Itsenäisistä yksiköistä koostuva vanha kalusto oli helppo sijoittaa ja muutenkin se sopi mittasuhteiltaan vanhaan keittiöön.

Kaluston osia karsittiin jonkin verran, sillä esimerkiksi tiskialtaan allasosaa ei vaihdettu, eivätkä alaosan puulaatikko, yläosan liukukaappi ja tiskikaappi mahtuneet tilaan. Nämä osat kuitenkin sijoitetaan myöhemmin kunnostettavaan kodinhoitohuoneeseen. Vetolaatikoita ja hellan yläpuolella olevia 1970-luvulla asennettuja kaappeja täydennettiin Riikan rakentamalla uusilla kaapeilla.

Vanhan ja uuden liitto

Ennen asentamista kalustoa kunnostettiin verstaalla. Kaappien pinnat hiottiin ja karusellihyllyn pyörintää piti hieman korjata. Varsinaisia puukorjauksia tehtiin kulmakaappiin, jonka päällä oli ennen tiskiallas. Koska talon tiskiallaskaappi säilytettiin käytössä, korjattavan allaskaapin taso peitettiin umpeen työtasoksi ja veden aiheuttamat vauriot korjattiin. Hionnan ja puukorjauksien jälkeen vanhat kaapit sovitettiin paikoilleen ja täydentävien osien paikat mitattiin. Uusien kaappien lisäksi oli mietittävä hellan, astianpesukoneen ja jääkaapin sijainti.

Uusia kaappeja tarvittiin lähinnä hellan yläpuolelle ja ikkunaseinän kaapiston alaosaan lisättiin vetolaatikoita ja yläosaan avokaappeja sekä liukuovellinen kaappi. Runkoihin käytettiin liimalevyä ja kimpilevyä, kahvoja teetettiin koivusta vanhan mallin mukaan, ja laatikostojen etulevyihin valittiin samanlaista vaneria kuin alkuperäisissä. Vanha Enso-laatta, joka oli otettu talteen Riikan vanhempien kylpyhuoneremontissa, löysi uuden paikkansa keittiön seinässä.

Vatupassit piiloon ja siveltimet esiin!

Keittiöön ei tarvinnut tehdä suuria muutostöitä ennen kaappien asennusta. Kiinteät komerot hiottiin ja maalattiin, samoin Halltex-levytetty katto sekä seinän Enso-laatta saivat pintaansa uuden pellavaöljymaalain. Kylmäkammeroa muokattiin hieman syvemmäksi, jotta sinne saatiin mahtumaan jääkaappipakastin.

Kaappien lopullinen asennus tehtiin uusien osien valmistuttua. Asennuksessa luotettiin silmämittaam, sillä vatupassia ei vanhassa kohteessa kannattanut käyttää kuin niissä kohdissa, joihin oli integroitava kodinkoneita. Vaikka vanhat kaapit olivat melko suoria, lattialla oli oma linjansa ja ikkunoilla, seinillä sekä katolla omansa. Jännittävin vaihe oli pitkän seinän työtason asennus, sillä alakaappien taso oli lattian mukaisesti reilun sentin vinossa. Taso saatiin loppujen lopuksi vakaaksi pienillä kiiloilla. Mielikuvitusta ja sovittelua tarvittiin myös karkealla kädellä viimeistellyssä hormissa.

Runkojen ja työtasojen asennuksen jälkeen tarkistettiin ovien saranointi, asennettiin uusien osien kahvat ja tarvittaessa lisättiin puuttuvia hyllylevyjä. Kaappien maalaamiseen käytettiin pellavaöljymaalia, joten pintojen kuivuminen vei oman aikansa. Lopullisia värisävyjä ja yhdistelmiä vielä muutettiin ennen viimeistä maalausta. Viimeistelyvaiheeseen meni Riikan mukaan enemmän aikaa kuin runkojen korjaukseen ja asennukseen. Viimeistelyn huolellisuudesta hyvänä esimerkkinä olkoon liukuovikaappien ovilevyjen alareunojen käsittely steariinilla, jotta ovet luistavat paremmin käytössä.

Vanhassa vara parempi?

Nyt keittiö on ollut jonkin aikaa käytössä ja eroavaisuuksia uuden ja vanhan keittiön välillä voisi löytyä. Leimallista on kuitenkin erojen puute: esimerkiksi kaikki ovet ja laatikostot toimivat hyvin, sillä saranointi tehtiin huolellisesti. Vanhassa keittiössä tosin ovien pauke kuulostaa erilaiselta kuin nykyaikaisten ovien, joissa on hidastavat saranat. Mitoitus on tehty lyhyemmälle ihmiselle, tasot ovat hieman matalammalla kuin nykykeittiössä. Pintoja ajatellen on mukavaa, että mahdolliset kulumat ja vauriot voi korjata itse. Teollisten, nykymateriaaleja sisältävien keittiökaappien kohdalla tämä ei yleensä onnistu, vaan esimerkiksi melamiinipintaan tulleet jäljet ovat pysyviä. Remonttijoita viehättää myös keittiön ajattomuus; uudet, modernit kalusteet vanhentuvat nopeasti tyyliltään ja ovat usein kömpelöitä vanhaan kohteeseen.

Jälkikäteen ajatellen työläintä tällaisessa remontissa olivat vanhojen osien korjaukset ja sovittamiset. Uusien, täydentävien osien tekeminen oli helppoa, samoin kuin uuden pöytätason asentaminen. Kahdelta ihmiseltä kului kalusteiden kunnostamiseen kaikki viikonloput vajaan kolmen kuukauden ajan, lisäksi työtunteja kertyi satunnaisesti normaalin työviikon lisäksi. Hellakokonaisuus vaati eniten etukäteissuunnittelua ja pohtimista. Mikäli omia työtunteja ei lasketa, hintaa vanhoille kalusteille ja uusille materiaaleille kertyi vain ruotsalaisen huonekaluyrityksen keittiön verran. Aikaa ja vaivaa kaappien kunnostamiseen kuitenkin kului, ja Riikka onkin vannonut mahdollisessa muutossa pakkaavansa kalusteet samaan muuttoautoon lusikoiden ja lautasten kanssa.

Tekniikkaa esillä ja piilossa. Yläkaappiin on asennettu ilmastointihormiin liitetty tuuletusventtiili, hellan viereen on integroitu astianpesukone. Hellan yläpuolella on esiin vedettävä liesituuletin.

Vanhojen kaappien pintoja ei tarvitse vaurioittaa uusien sähkötöiden vuoksi. Kaappien alle asennetut valot piilotettiin siron peitelistan taakse, ja uudet pistorasiat asennettiin pintavetona Enso-laatan päälle.

Pöytätason alle piilotettu silityslauta on sekä hauska että käytännöllinen yksityiskohta.

Yläkaappien liukuovien hahlot käsiteltiin steariinilla ovien liikkumisen parantamiseksi.